

L'IGNORANCIA

REVISTA CRÓNICA

ORGA Y XEREMIES DE VARIES SOCIEDATS DE MALLORQUINS.

| | | |
|-----------------------------------|------|-------------|
| A Palma, cada número..... | 0'05 | cèn. s pta. |
| A domicili. Es trimestre..... | 0'65 | » |
| Un any..... | 2'60 | » |
| Per dotzenes..... | 0'45 | » |
| Núm. s atrassats des 2.º tom..... | 0'05 | » |
| Id. id. des 1.º tom..... | 0'07 | » |

SONARÀ CADA DISSAPTE COM HA SONAT FINS ARA
SI TÉ VENT Á SA FLAUTA.

ADMINISTRACIÓ: CADENA DE CORT, N.º 11.

| | | |
|--------------------------------|--------------|------|
| Fóra Palma. Dins Mallorca..... | 3 mesos..... | 0'85 |
| 1 any..... | 3'25 | » |
| Dins España..... | 3 mesos..... | 1'00 |
| 1 any..... | 3'50 | » |
| A Ultramar y s' Estrangè..... | 3 mesos..... | 1'50 |
| 1 any..... | 5'00 | » |

CERTÁMEN DE L'IGNORANCIA PER 1882.

Jurat qu'ha de jutjà ses composicions presentades:

Don Tomás Aguiló.
Don Tomás Forteza.
Don Matheu Obrador.
Don Juan O-Neylle.
Don Bartomeu Ferrá.

SA REDACCIÓ.

AL ESCELENTÍSSIM SEÑÓ DON SILENCIO (a) SILENCIO

Á SA MAJÓ DE SES PITIUSES, EN LA DIADA
DE SANTA CLARA DEL AÑY 4106 DE
SA POBLACIÓ D' AQUESTA ILLA.

SEÑÓ ESCEL-LENTÍSSIM: Amb lo degut respecte que Vòce Escel-lència se mereix, com tots es qui en el dia se giran sa casaca, y à fi de darli sa noble resposta que n' sa séua benvolguda carta del 7 del corrent té à bé demanarme; no puch ménos de dí que li don les gracias per havê ficsats ets uys, y ses uyeres, demunt es méus pòbres escrits; com també per tractarme de *Don* en lloch de *tú*, y encara, que me correspòn; y per axò mateix no estrañy li don es tractament de tot un Escel-lentíssim, y perque també no m' succehesca qualque cosa per l' estil de lo que passá à n' En Guillem Fortesa, (que Deu tenga al Cèl,) y del que no n' sabria sortí tant bé com ne sortí aquest famós poeta.

Aquest pas es massa hò perque ley deix de contá: En Guillem conversant amb una persona de molt de rango de Madrid el tractá de vostè y el gran señó l' interrompí dientli:

«Dispense V., soy grande de España de primera clase y tengo el tratamiento de Excelencia.»

«Dispense tambien V. E. (replicá En Fortesa) pues yo soy pequeño de España de primera clase y tengo el tratamiento de tú.»

¿Que tal, que li ha agradat? Jò ley he

posat en castellá perqu' heu entenga més bé.

No pòt creure, Señó Escel-lentíssim, sa gran sorpresa que me n' he duyta avuy dematí al lletgi L'IGNORANCIA, perque després de veure sa carta à mí dirigida, lo primé qu' he fèt ha estat mirá sa *firma*, esperant veure es nòm d' una *Floreta* ó d' una *Seuwtagina*, que tant ayñor, y quant he vist qu' era un castellá es qui m' escrivia, no he sabut que m' passava d' alegria y d' estrañesa. D' alegria per veure un nou confrare dins es renaixement des nòstro llenguatge; y d' estrañesa perque com els de Castilla no pòren veure sa nòstra estimada llengua, à sa que li diuen *jerga*, com Vòce Escel-lència sap; may m' haguera pensat qu' ets séus *versos*, essent *forastès*, estassin escrits, *pòch més ó manco*, amb sa llengua des nòstros pares; però lo que vertaderament m' ha atacat es nirvis, sense essè dona, es qu' en *Silencio* ó *Silènci* fos es qui defensás ses *fiyes d' Eva*, quant tothom sap que s' defecte capital d' aquestes es es de xarrá p' es colsos. ¡Ara si que crech que prest vendrá la fi del mon!

Com Vòce Escel-lència es forasté, en es pareixe, y per lo qu' he vist no entén encara bé es mallorquí; no seria demés que li repetís lo qu' he dit, tant en pròsa com en vers; però com axò seria massa llarch, li recoman qu' heu torn lletgi, *tranquilament* lluny de cap atlòta que haja tengut ó tenga sa coua de paya, y recordant lo que li ha passat en aquest mon, en matèria de dònnes; posant sa mà demunt es séu còr, amb uyeres posades per veurey més bé, y fent lo possible perque no hey prenga part es séu *genió*; estich segú que no veurá dins es méu article ni en ses glosades, lo qu' hey vèya, y lo *pòch qu' hey vèya*, quant les va lletgi, ses primeres vegades. Estich segú qu' axí, tot solet y tranquil, fins y tot s' axecará es séu *orgullo*, sentirá una empenta de ràbia, sense volè, al recordá sa *facilitat* en qu' ha anat consentint à n' es poderós escés de sa dona, desde qu' es mostatxet va comensá à negretjá es séu llabi. ¿De quantes beneytures, locades y errades no ha estat causa? ¿y

quantes beneytures, locades y errades no li farà fé d' aquí al devant?.... Una tendre mirada d' ets séus hermosos uys, una graciosa mitja riayeta ó una dolça mentida d' ets séus llabis de rosa, el farà caure à los séus pèus, amb sa mateixa lleugeresa en que cau s' innocent aucellet dins sa boca de sa serpent, ó corre sa senzilla barqueta, moguda per un desfet temporal, à fersè mil bènes demunt ses ròques per desapareixe en mitx des remolí de ses farestes ones... Me cregui, no son tan *farestes* ses méues glòses ni duen tan mala intenció com Vòce Escel-lència pensa.

Ja que Vòce Escel-lència me diu que n' parlá de dònnes *n' he amollades de molt bones; que les duch à l' uy y que si sa rabia me fá escriure*, Vòce Escel-lència s' en riu; li puch assegurar que res d' axò me succeheix, y lo que més m' ha provat que Vòce Escel-lència no m' ha entès, es quant s' atreix à dirme, en confiansa, que *jò desjèct ma mare, parlant axí com heu fas de sa dona*. Lo primé de tot li he de dí, que sempre he parlat en general; que tots sabem qu' à n' aquest mon hey ha hò y dolent: que molts des defectes de qu' están fornides ses dònnes d' avuy en dia no los conèxian ses nòstres mares: que no duch al uy à totes ses dònnes sinó que les estich alèrta, perque sé per pura esperiència y per lo que m' han dit persones de *cap pelat*, qu' *allà ahont pareix que no hey plòu está negat de goteres*. També li dech havê de dí, no perque Vòce Escel-lència no s' en riga de mí *perque mitx mon s' en riu de s' altre mitx*, que jò no les tench gens de rabiá, sino que com conech un poch es *gènero*, des que n' hi ha bastant d' averiat, don es crit d' alèrta à n' aquells pòbres *pollets* que comensan à *piulá*, perque no s' en dugan desengañs tan amarchs com es que Vòce Escel-lència se n' ha duyts, encara que pareix que no está del tot escalivat.

Vòce Escel-lència qu' ha escrit que: *la muller es molt ingrata, qu' es com la moneda que quant més hermosa més falsa y que te el còr de marbre*; quant heu va fé estampá ja devia sèbre perque, y ara no tant sòls diu que no es *ingrata*, sinó

qu' es un *sant misteri que ningú pòt descifrar*. ¡Homo, homo! ¿en que quedam? Vòce Escel-lència se gira sa cascada com es polítichs d' avuy en dia, y axò pròva que Vòce Escel-lència no es molt constant amb ses séues còses, qu' es un poch véleta de campaná ó qu' es *Vòce Escel-lència es qui escriu lo que no sent*, compromès per qualques faldetes; encara que també diu, amb una franquesa que l' honra que Vòce Escel-lència es *el primé d' ets ingrats*, y.... sàpia qu' un ingrati no pòt tení bon còr, qu' un que no té bon còr no pòt estimá, y qu' un que no pòt estimá es molt ménos qu' un *Llorèns mal casadís*, respècte de ses dònnes, perque aquest no s' altre còsa qu' un mal d' enganyá. Però jò crech que Vòce Escel-lència estima, y que s' ha afeytat pòques vegades, y encara qu' aquestes pòques l' han afeytat ses dònnes amb les desenganys que n' lo séu amor se n' ha duyt d' *elles*, segons demòstra demunt ses séues *tristes* composicions de L' IGNORANCIA; y apesá d' axò encara les defensa, còsa que pròva clarament que té ó molta caritat, ó qu' está *Bièl* derrera *elles*, ó per milló dí, derrera qualque *deidat* qu' ha sabut afinarli sa prehuada jóya des séu còr, niu bell y poderós del més pur y sant amor. S' amor es cégo, y per lo mateix no veu Vòce Escel-lència es defectes de sa dóna *en general*, sinó que se creu que totes han d' essé com sa qu' amb una mirada li diu molt més que lo que pòt dí es més elocuentíssim orador: com sa que péna si Vòce Escel-lència péna; y gòsa si Vòce Escel-lència gòsa; com sa que s' estima més está suran de V. E., lluny des truy y bordell, perque no l' distrega per un moment de sa dolsa mirada que l' embadaleix: com sa que no tenguent cap amiga, de ses que s' usan, no s' entretén en lletgi *novèles* ni n' tayá sayos, sinó qu' ets sayos que taya son camies y faldetes per quant haja de viure amb Vòce Escel-lència com Jusèp y María. ¡Ay! però per desgracia son poquíssimes ses que sa veuen avuy en dia adornades amb aquestes rares qualidats; y aquestes pòques no les veurá lluhí per sa Murada ni p' es Born, son modestes com ses violetes, son pèrles y com elles están amagades dins sa *copiña* de ca-séua, aferrades à sa *roqueta* de sa mare y à n' es fons del *mar* de sa moral y doctrina cristiana. Aquestes pòques, vertaderes fides de María, estiman sa prehuada jóya s' olorós y blanch lliri de sa virginidat, y com ja están avesades à creure y respeta los séus pares, també mateix creuran y respetarán los séus espòsos y los séus sògres, no fingint ni enganant sabrán administrá es jornal des séu marit y no darán, per comoditat ni per lluhí, los séus fions à mans estèrnes perque xupin d' altres pits sa llecó que los ha de nodrí.

He criticat y critich tan sòls, señó

Escel-lentíssim, es defectes que té sa dóna qu' está aficada dins sa societat d' avuy en dia; ses que finjexen en tot y per tot; ses que cansades de *coquetetjá* han escampats ets afectes des séu còr y son romases com sa moneda falsa, que després de passá de má en má román sense *cara ni creu*, llisa y menjada. He criticat y critich aquelles que tanta pòles fa sa vermeyó, es coló sá de ses galtes, que les s' empastan, no pensant tant sòls que de guapes se fan lletjes; que s' òr no ha menesté daurá; qu' à un *baix relleu* s' el tuda si l' emblanquinan.

En sa glosada que duya per títol *Lleña à ses dònnes* ja dava una pròva claríssima de lo que acab de dí, quant dirijintmè à una *Floreta* ja li deya que no totes eran com ella, que si heu fossin *veurian cent y un marit per cada un que n' hi ha al dia*.

Sa dóna amb sa bellesa y aquest misteriós dó que Deu li ha donat d' encativá ets homòs, podria convertí es dolents en bons si no fos tan véleta y capritxosa, y no se cansás tan prest, fins y tot de lo que més estima.

S' homo de més coneixement, de caracte de ferro, que sap resistí à s' ambició, à sa tentació, de s' òr, à ses consideracions del mon, à ses subjeccions de s' amor pròpi, de s' orgullo ó des séu pròpi interés, y que desafia fins y tot la mòrt; se doblega com una caña de blat ó com un tendre jonch y cau devant ses caricies d' una dóna estimada. No heu ha amichs tratantsè d' *elles*; es més fael arrossegat p' es deliri de sa séua passió, no dupta un moment en trahí es mateix à n' es qui, tal vòlta, deü sa fortuna, s' honra y sa vida. Sa dóna pòt molt demunt s' homo, y per desgracia aquest podè l' empra per ferlo dolent en lloch de ferlo bò. ¿No ha lletgit Vòce Escel-lència may, *La Cruz del Matrimonio*, aquesta comèdia de costums plèna de conseys morals y profitosos, per ses dònnes? per un si acás ley recomán perque la fassi lletgi à ses séues amigues, lo mateix qu' *El desden con el desden* d' En Moreto, qu' están plènes d' una veritat tan sovint trobada dins sa vida real com dins es teatro y ses novèles.

Per acabá li diré que si jò dich que sa dóna es un *Dimoni* es perqu' amb ses séus tentacions fa *més mal que bé*, fent amb axò lo que fé s' esperit de ses tenebres: que si dich que merexan *lleña* es per veure si se les porá corretgi qualque còsa de ses males costums qu' han après: que si *n' he amollades de bones* no he fèt més que dí sa veritat com l' he dita avuy qu' es Santa Clara y com la dich sempre, no fent altre còsa que dí sobre el particulá lo qu' han dit es més sabis filòsòfs antichs y modèrns. Y me dispens li diga que pòques llágrimes he fèt caure à sa que m' alimentá amb sa séua sanch y que no som cap perdut com Vòce Escel-lència vòl suposá.

Aquesta carta s' es feta més llarga de

lo que jò desitjava, y per axò mateix y per havè molestat tant sa séua atenció, li deman un poch d' indulgència, ja que jò he lletgit més de dues vegades, lo molt que vostè ha xarrat, encara qu' es diga *Silencio*, amb sos séus trists *versos* que fan *plorá* à tot aquell que los entén, y *que no son glòses de consonants enflocats*.

Sempre de Vòce Escel-lència es séu més respetuós servidó

UN LLORENS MAL CASADÍS.

AXÓ VA PER ELLS.

¿Jò sa llengo he de tení
A dins sa boca estojada?
No pòt sè, aquesta arruxada
Cap dóna la pòt sufrí.

¿Ahont me vé aquest miraclet?
Com si li importás à ell
Si es ventay es un fusell
O si duym es corsé estret.

Més valdria, més valdria,...
Més no heu vuy dí, que llavò
Si jò d' un pich fés es trò
Don Llorèns s' enfadaria.

«Miraulès à ses bajanes
«Més primes que fil de ferro
«Amb so còs com es d' un jèrro
«Y encèses com à magranes;

«Que se passetjan p' es Born
«Vestides ò desfressades,
«Y amb ses cares empolvades
«Com es quemuyá des forn.»

Si axò vòl dí En Mira-nines
D' En Llorèns mal casadís,
Jò li promet parlá llís
Y donarni de farines.

A vostè el salva una còsa;
(Per escoltarho s' acot,)
Y es que jò no heu puch dí tot
Perqu' es vestit me fa nòsa.

Miraulos: veys aquell *pollo*
Que passa taconetjant
Dins campanes amagant
Dues comes com un rollo.

¿Ahont s' en va? (axò es segú)
En es café tot lo dia
A jugarhi sa camfa
Si es qu' es séua sa que dú.

Veys aquell altre tot trist
Qu' es passetja per la Rambla
Amb sos mostatxins de gamba,
¿Qui ara l' veu y qui l' ha vist!

Era un pobret escrivent
Qu' enganá una pòbre atlòta
Prometentli una marròta.
¿Plena d' unses? No: de vent.

¿Sentiu renou de tacons
Quant ja ha comensat sa missa?
Aquest grumetja una llissa
Per ferla sortí des fons.

Pòchs doblés y molta fatxa
Aquell des cabey's rahullis;
Que diuen que té més ullis
Que tot un còvo d' alatxa.

En es Teatro el veureu
Que tots es palcos rondetja
Perqu' es pensa que festetja
Una atlòta que no 'l veu.

Mirau aquell cara triste
Que pretén d' hòmo sabut,
Y sa carrera li put
Ménos quant fa una conquista.

Que parla còm Ciceron,
Mentres s' atlòta s' en riu,
Diguent que tot quant escriu
Ley alaba tot el mon.

Mirau aquell altre, es metge,
Que no sap ahont té sa mà
Y pretén sèbre curá
Ses malalties des fetge.

Que vos ne rèys, atlotetes?
No rigueu que 'n vénen més
Flastomant just carretés
Y de tothòm fent gacetes.

¡Y pretenen d' educats!
Y en s' honor qu' ellis ne somian
Per no rès se desafian.
¡Miraulos si hey van soyats!

Sa questió se fa molt bona:
Y creysme, vos assegur
Que m' atur perque m' atur,
Y válguelos que som dòna.

ANGELA ROBIÓL.

UNA MANETA A SES DONES.

No me cap à dins es mén carabassòt,
encara que 'l tenga més gròs qu' es nòs-
tro ase y més huyt que sa caixa de La
Sala, qu' hey haja persones que s' atre-
vescan à parlá malament de ses dòn-
es; però còm ara *En Llorèns mal casadís*
mos ho fa veure y tocá amb ses mans,
no tenim altre remey, si no volèm passá
per escèptichs de gruix de rey, més que
baixá es cap y dí *crèdo*.

Lo més segú y probable es qu' aquests
pobrets errats de contes, no coneixen ni
saben qui son *elles*, ó si heu saben,
quant han vist que no hey havia llivell
de podè essè còm *elles*, s' enveja los ha
poñit y ja los tenim enfilats à dalt sa
parra, treguent à ròtlo totes ses séues
braguetes y taparles de calumnies; però
bé pòren esperonetjá y tirá cosses que
tant mateix tot axò es lladrá à estels
dins un bassiót ó fé retxes à dins s' aygo;
perque, ¿qui es que 'n té dos dits, que
no sap que sa dòna fa sa retxa més amunt
en tot y per tot que s' homo? y sino, di-
guem tú, Llorèns, ¿que seria des secret
si no fos per *ella*? ¿hey ha cap homo
que sia capás à guardarnè un axí còm

sa dòna? Mira, tú mateix te pòts trèure
es gat des sach anant à una d' aquestes,
qu' encara que no tengan plomes, los
diuen *polles*, y maldament te còst més
pena que prendre una purga, digueli
baixet à fi de que s' altre gent no heu
senti: «Jò havia pensat de tení relacions
amb vostè, però desitjaria que no heu
fés sabedó à ningú,» y pòts está cert
que ses pedres no heu sabrán, y sino ja
m' en tornarás sa respòsta.

¿Sa pau y es silènci allà ahont son
elles no hey reynan? Una pròva de lo
primé la trobarás à una casa qu' hey
haja un parey de cuñades y una sògra:
y lo segon heu demòstran ses bugade-
ries y aquelles reunions ahont se sòl fé
cantá un *primo tenore* ó un *primo basso*,
que son sa diversió de s' auditòri.

¿Tantes cartes ja en pròsa ja en vers
qu' escriuen es *martirs de s' amor*, si no
fos per *elles* s' escriurian? ¿y tròbas que,
amb axò no més, perdria tant poch sa
literatùra? Escolta aquests dos escapo-
lons que crech t' en xuparás es dits:

«Angelita, por tu amor
»Loca vuelve el alma mía
»Si no me das alegría
»Muero de hondo dolor.»

Y d' aquest tròs en pròsa que 'n direm:

«Salve hija del paraíso, flor que brotas en la
»esfera celeste, en cuyo cenit resplandeciente
»brilla el claror de tu hermosura. A tí encanta-
»dora mariposa, que lames las flores que sem-
»brastes en el corazón de aquel que en algo se
»asemeja á tí, yo te saludo, sí, yo saludo á este
»espíritu angelical, que por do quier va espar-
»ciendo el aroma de la inmarcesible flor del
»amor, etc., etc., etc.»

¿Que tal, Pascual? ¿que li tròbes? Ja
sé cert que mudas de cantet: y si li pe-
gam p' ets adelantos, ¿qui ha inventat
ses persianes? y si per figurá, ¿qui fi-
gura tant còm *elles*, y més ara, que se-
gons me digueren à ses Corts han d' essè
dònes? Encara qu' allà dalt toparen amb
s' inconvenient qu' eran poch xarrado-
res; perque per arreglá poch, se neces-
sita xarrá molt; y si no heu creys de-
manauhó à s' Ajuntament que 'n sap la
prima. Amigo, tant se pèrt per massa
còm per massa poch.

Llorèns, ¿y tú has tengut pit per dirles
vayveres, capritxoses, y que se jò que
còses més? ¿acas n' has vista cap may
que s' haja empenhada en casarsè sense
es consentiment de sos pares? ¿n' has
vista cap que perque no han volgut que
anás en es teatro ó à un ball, li agafás
un atach de nirvis? ¿n' has vista cap que
sia mártir de sa mòda? ¡Ah, Llorèns!
¡Llorèns! tú morirás amb sa creu d' ets
aubauts si heu fas axí.

Amb axò que t' he dit, crech que ja
pòts sèbre qui son *elles* y que no les
criticarás més, encara que tENCH pò que
no les conegues y per llarch; perque
tròp que saps manetjá molt bé es pin-
zells y amb axò hey ha un sòu que

guañá al mateix temps que farás pèdre
à ses farineres. Però mira que t' has po-
sat en bòn negòci; perque sa *Seu-
vat-
gina* y altres, pareix s' han proposats
defensarles, y jò que còm vatx casadó
firm no faré vèta. Ha d' essè qu' es méus
malsdecaps no m' ho permeten; perque
un homo amb deutes fins en es còll y
amb sèt ó vuyt infants entenguemmos,
des deutes es que me deuen à mí, y ets
infants son des veynat, ne té més que
no 'n vòl; que ja ha passetjat sa creu del
sant matrimòni y l' ha dextat amb un bòn
rossegay; però encara que no sian méus,
basta es renòu que sòlen fé per ferme
maldecap ó maldecaps.

GAÑA D' ARAÑA.

À UN EX-ENAMORAT.

Dins un petitet jardí
Guardava hermoses fiorettes;
Lliris, clavells y violetes,
Ròses blanques y jasmí.

Còm papallona atrevida
Gojosa les contemplava,
El méu còr no suspirava;
¡Que dolsa qu' era sa vida!

Però recòrt que 'm robares
Un hermosíssim clavell:
Mon còr robares amb ell
Y no tornarlhom jurares.

Pur còm l' ayre d' els matins
Era s' amor que 't tenia;
Pur y sant, que fonch un dia
Envéja d' els xerafins.

Més ¡ay! ha passat el temps
Y còm tot muda y canvia
A la fi es vengut es dia
Qu' hem mudat de pensaments.

De violetes y taronjé
N' he fet guirnalda preciosa
Y amb ella vatx més gojosa
Que reyna baix d' un dosé.

Còm un escut en es pit
Vuy dú modèstia y candor,
Ja que 'l méu còr, de s' amor
Sòls per tú n' está ferit.

Quant el méu amor tenies
Llavòrs me fores ingrat.
Veitx ara que t' he olvidat
Que 'l méu còr no 'l merexies.

UNA SEUVATGINA.

XEREMIADES.

Hem assistit à ses funcions sorpren-
dents y variades qu' ha donat aquests

